MOERDIJK

Raadsvoorstel

Portefeuillehouder(s)	wethouder C.J.A. van Dorst MBA
Datum commissiebehandeling	14 september 2023
Datum raadsbehandeling	28 september 2023
Zaaknummer	822272

Onderwerp Beleidskader Gemeenschapshuizen, ontmoetingsfunctie in de kernen

Bijlagen
1. Rapport 'Beleid gemeenschapshuizen, ontmoetingsfunctie in de kernen'
2. Bijlage 1 Inventarisatie
3. Bijlage 2 Resultaten enquête inwoners

Gevraagd Raadsbesluit
1. De beleidsnotitie 'Beleid Gemeenschapshuizen, ontmoetingsfunctie in de kernen' vast te stellen.
2. In te stemmen met een uitbreiding van de formatie met 1 fte voor 2 jaar voor een adviseur huisvesting maatschappelijke functies binnen cluster advies sociaal domein, om invulling te kunnen geven aan de implementatiefase van dit beleidskader en overige advisering met betrekking tot maatschappelijke accommodaties;
3. Voor de uitbreiding van de formatie een bedrag van € 180.000 beschikbaar te stellen voor 2 jaar en te verwerken in een sluitende meerjarenbegroting 2024-2027.

(Publieks)Samenvatting

In opdracht van de gemeenteraad is een beleidskader 'Beleid Gemeenschapshuizen, ontmoetingsfunctie in de kernen' opgesteld. Het college stelt aan de raad voor om dit beleidskader vast te stellen en financiële middelen beschikbaar te stellen voor tijdelijke formatie van 2 jaar om het beleidskader nader uit te kunnen werken in een implementatiefase. Deze formatie wordt tevens ingezet voor advisering over huisvesting van maatschappelijke voorzieningen in zijn algemeenheid, bijvoorbeeld binnen diverse nieuwbouwprojecten van o.a. MFA's en sportaccommodaties.
Het beleidskader geeft duidelijkheid over de functies van gemeenschapshuizen en geeft het belang aan van deze voorziening voor de participatie en zelfredzaamheid van (kwetsbare) inwoners en voor de sociale infrastructuur van de kernen. De geformuleerde beleidsuitgangspunten bieden kansen om het gebruik te optimaliseren, nog beter aan te sluiten op behoeften van gebruikers en daarmee het maatschappelijk rendement te verhogen. Dit is een gezamenlijke verantwoordelijkheid waarbij samenwerking plaatsvindt tussen exploitanten en beheerders, gebruikers, inwoners en gemeente.

MOERDIJK

Inleiding
In april 2021 heeft de raad besloten onderzoek te laten uitvoeren naar de toekomst van de Multifunctionele Accommodaties. Dit onderzoek bestond uit een inventarisatiefase, welke op 28 juni 2022 is afgerond en met de RIB 'Inventarisatiefase Toekomst Multifunctionele Accommodaties' met de gemeenteraad is gedeeld. Dit heeft geleid tot de opdracht tot het opstellen van een beleidskader 'Beleid Gemeenschapshuizen, ontmoetingsfunctie in de kernen', dat nu voorligt.

Er is behoefte aan een visie over de ontmoetingsfunctie in Moerdijk, die een invulling krijgt via gemeenschapshuizen en multifunctionele accommodaties (MFA's). Wat is de functie van deze voorzieningen, hoe kan deze geborgd worden en op welke wijze geven we invulling aan beheer en exploitatie van deze accommodaties zijn vragen die in het beleidskader aan de orde komen.
De hoofddoelstelling die hierbij is geformuleerd is; op welke manier kan de exploitatie van gemeenschapshuizen het best worden vormgegeven op zo'n manier dat het maatschappelijk rendement, de beleidsdoelstellingen en de instandhoudingskosten tot elkaar in verhouding staan.

Op het terrein van maatschappelijke accommodaties wordt nauw samengewerkt tussen de teams REO/Vastgoed met betrekking tot exploitatie en beheer enerzijds en cluster advies sociaal domein met betrekking tot beleidsdoelstellingen anderzijds. Vanaf 2023 is bij REO/Vastgoed reeds de formatie uitgebreid om de rol van accountmanagement in te vullen. Bij het cluster advies sociaal domein is tevens behoefte aan uitbreiding van formatie op het terrein van maatschappelijke accommodaties. In dit voorstel wordt dan ook tijdelijke formatie gevraagd voor een functie binnen het cluster advies sociaal domein om invulling te kunnen geven aan de implementatiefase van dit beleidskader en overige advisering met betrekking tot maatschappelijke accommodaties in brede zin.

Belang
De ontmoetingsfunctie in de vorm van een gemeenschapshuis of als onderdeel van een Multifunctionele Accommodatie is een belangrijke voorziening voor onze inwoners en voor de leefbaarheid van een kern. Het is belangrijk duidelijkheid te scheppen in de functie van deze voorziening en de borging en invulling daarvan, zodat er ook heldere en transparante afspraken gemaakt kunnen worden met de diverse exploitanten en beheerstichtingen over de wijze van exploitatie en beheer.

Centrale vraag
Wil de gemeenteraad de beleidsnotitie 'Beleid gemeenschapshuizen, ontmoetingsfunctie in de kernen' vaststellen en extra formatie beschikbaar stellen om zowel invulling te geven aan de implementatiefase van dit beleid als voor advisering met betrekking tot maatschappelijke accommodaties in zijn algemeenheid, zoals bijv. binnen nieuwbouwprojecten voor MFC's en sportaccommodaties.

Beoogd maatschappelijk resultaat
Een goed functionerende toekomstbestendige ontmoetingsfunctie in de kernen draagt bij aan participatie en zelfredzaamheid van inwoners en bevordert de sociale samenhang en de leefbaarheid. Een beleidskader waarin de functie van deze voorziening is geduid en is aangegeven hoe invulling plaatsvindt geeft duidelijkheid, structuur en uniformiteit voor exploitanten en beheerders, gebruikers, samenwerkingspartners en de gemeente zelf. Het geeft mogelijkheden om het gebruik van deze voorzieningen te optimaliseren en zo het maatschappelijk rendement te verhogen.

MOERDIJK

Kaders

Wettelijke taak

Op basis van de Wet maatschappelijke ondersteuning (2015) is de gemeente verantwoordelijk voor de maatschappelijke ondersteuning van haar inwoners. De ondersteuning is erop gericht dat mensen zo lang mogelijk in de eigen leefomgeving kunnen blijven wonen. Gemeenten zijn verantwoordelijk voor het ondersteunen en bevorderen van de zelfredzaamheid en participatie van hun inwoners. Dit geldt nog extra voor mensen met een beperking of mensen met chronische, psychische of psychosociale problemen. Goed bereikbare, toegankelijke, laagdrempelige gemeenschapshuizen dragen bij aan de zelfredzaamheid en participatie van mensen. Daarnaast vervullen gemeenschapshuizen een belangrijke rol binnen de sociale infrastructuur en dragen zij bij aan de sociale samenhang en leefbaarheid van een kern.

In de nieuwe Omgevingswet staat bij de nieuwe omgevingsvisie en het nieuwe omgevingsplan de fysieke leefomgeving met een evenwichtige toedeling van functies en locaties centraal. Het formuleren van integraal beleid wordt zodoende verplicht. Door meer de nadruk te leggen op een omgevingsgerichte visie, flexibilisering en de faciliterende rol van de overheid, kan de Omgevingswet helpen om vraagstukken ten aanzien van maatschappelijke accommodaties aan te pakken.

Op verschillende terreinen is wet- en regelgeving van toepassing op gemeenschapshuizen. Wettelijke voorschriften en regelgevingen die van toepassing zijn op het beheer, de exploitatie en het gebruik van maatschappelijke accommodaties zijn o.a.: Drank- en Horecawet, APV, Arbowet, geldende CAO, Brandpreventieverordening, Wet Milieubeheer, Bouwbesluit en de Warenwet.

Gemeentelijk beleid

Op 22 april 2021 heeft de raad besloten een onderzoek te laten uitvoeren naar de toekomst van MFC's. Dit heeft vervolgens geleid tot de raadsopdracht tot het opstellen van een beleidskader voor gemeenschapshuizen.

De meerjarenbeleidsbegroting 2023-2026, waar in Programma 2 Wonen en leven bij het thema Voorzieningen en accommodaties strategische doelen zijn opgenomen ten aanzien van maatschappelijke accommodaties en in Programma 4 Ondersteuning strategische doelen zijn geformuleerd met betrekking tot zelfredzaamheid, participatie en sociale structuur.

In de concept Omgevingsvisie is opgenomen dat we ervoor zorgen dat Zevenbergen, Klundert, Fijnaart en Willemstad hun ontmoetingsfunctie behouden, zowel voor de eigen inwoners als voor inwoners uit de omliggende kernen en buurtschappen. We zetten in op het behoud en versterken van een ontmoetingsplaats en daarnaast investeren we als gemeente, samen met ondernemers en inwoners, in inwonersinitiatie-ven, het verenigingsleven en de vrijwilligerscultuur. Elke kleine kern heeft een eigen ontmoetingsplek passend bij de schaal van de betreffende kern. Hierbij vormen de inzet en draagkracht van vrijwilligers en het daadwerkelijke gebruik van voorzieningen een belangrijke randvoorwaarde. We willen het combineren van functies stimuleren.

Argumenten

Op basis van de resultaten van de inventarisatiefase, trends en ontwikkelingen en kaders is een analyse gemaakt en zijn beleidsuitgangspunten geformuleerd, die de basis vormen van het beleidskader Gemeenschapshuizen, ontmoetingsfunctie in de kernen.

De belangrijkste zaken die uit de analyse naar voren komen zijn;

De meeste accommodaties hebben vooral een verhuurfunctie. De bezettingsgraad van de diverse ruimtes is niet hoog. Afspraken met exploitanten en beheerders vastgelegd in huurovereenkomsten zijn niet altijd duidelijk en niet uniform. Er zijn verschillen in grootte en eigendom situaties. Voor de uitgebreide analyse wordt verwezen naar Hoofdstuk 4 van het bijgevoegd beleidskader.

In Hoofdstuk 5 van het beleidskader zijn de beleidsuitgangspunten vastgelegd op basis waarvan er in de implementatiefase invulling gegeven kan worden aan het realiseren van een optimaler gebruik van de gemeenschapshuizen en helderheid in afspraken met exploitanten en beheerders.
Een van de belangrijkste uitgangspunten is de vastlegging van de functies van een gemeenschapshuis. Het gaat hierbij om verhuur aan bewoners, verenigingen en organisaties, ontmoeten & gastheerschap, activiteiten (en evenementen), informatie & advies, overige voorzieningen. Tevens is daarbij vastgelegd welke rol exploitanten en beheerders, gemeente en samenwerkingspartners, zoals bijv. Surplus hebben om invulling te geven aan deze soms nieuwe functies. De samenwerking tussen betrokken partijen is daarin belangrijk. Een optimalisatie van gebruik is een gezamenlijke verantwoordelijkheid, waarbij ondersteuning vanuit de gemeente noodzakelijk is. Zoveel mogelijk uniformiteit in de afspraken tussen gemeente en exploitanten is het streven, maar op onderdelen zal ook maatwerk wenselijk en noodzakelijk zijn.

Pro
Met het door de raad laten vaststellen van het beleidskader Beleid gemeenschapshuizen, ontmoetingsfunctie in de kernen wordt uitvoering gegeven aan de raadsopdracht onderzoek te doen naar MFC's.
Het beleidskader dat nu voorligt vindt aansluiting op hierboven genoemde kaders. Het geeft invulling aan de strategische doelen, zoals opgenomen in de meerjarenbeleidsbegroting 2023-2026. Het gaat dan o.a. om het faciliteren van accommodaties en voorzieningen op basis van behoefte, draagvlak, kwaliteit en maatwerk op kansrijke en aantrekkelijke plekken waar duurzame en veilige instandhouding en exploitatie mogelijk is. In de omgeving van onze inwoners is een stevige sociale structuur, met een stevig goed samenwerkend netwerk van ondersteuners en basisvoorzieningen, zodat inwoners zoveel mogelijk zelfredzaam zijn en kunnen participeren in de samenleving.

De toekomstbestendige instandhouding en borging van de ontmoetingsfunctie in de 11 kernen is een belangrijk middel om te investeren in preventie in brede zin, zoals is vastgelegd als uitgangspunt van de Scan Mens & Maatschappij. Een goed functionerende ontmoetingsfunctie draagt bij aan participatie en zelfredzaamheid van inwoners en heeft daarmee een preventieve werking op de vraag naar hulp en ondersteuning. Daarnaast sluit het faciliteren van een goed functionerend en toegankelijk gemeenschapshuis voor alle inwoners en specifieke doelgroepen aan op het landelijk afgesloten Gezond en Actief Leven Akkoord en Integraal Zorg Akkoord (GALA/IZA) dat inzet op een beweging van zorg naar gezondheid en preventie. Een sterke sociale basis met bijbehorende infrastructuur, zoals een gemeenschapshuis is van belang om bijv. inwoners zo lang mogelijk zelfstandig thuis te kunnen laten wonen.

Met het tijdelijke uitbreiden van de formatie bij cluster advies sociaal domein kan op een kwalitatief goede manier uitvoering gegeven worden aan het beleidskader in de implementatiefase en ondersteuning geboden worden aan exploitanten en beheerders. Tevens wordt daarmee erkenning gegeven richting exploitanten en beheerders, in veel gevallen vrijwilligers, voor het belangrijke werk dat zij doen en de activiteiten die plaatsvinden in de gemeenschapshuizen.
Dit krijgt zijn invulling in de implementatiefase, zoals genoemd in Hoofdstuk 6 van het beleidskader. Daarnaast kan met de tijdelijke uitbreiding van formatie een goede koppeling

gelegd worden met opdrachten aan onze samenwerkingspartners, waarvan Surplus Welzijn in dit kader een belangrijke is. Een herformulering van de opdracht aan Surplus vloeit ook voort uit de Scan Mens & Maatschappij, waaronder ook een actualisatie van het concept Huis van de Wijk valt.
De tijdelijke formatie wordt tevens ingezet voor overige advisering ten aanzien van maatschappelijke accommodaties, zoals bijv. binnen nieuwbouwprojecten van MFC's en sportaccommodaties. In de periode van 2 jaar wordt bezien wat de behoefte is aan structurele formatie na afronding van de implementatiefase en opstellen van overige beleidskaders zoals o.a. voor maatschappelijke accommodaties algemeen, buitensport en integrale kindcentra.

Contra
Hoewel de beleidsuitgangspunten duidelijkheid geven over de functies van gemeenschapshuizen, het gebruik kan worden geoptimaliseerd, er helderheid ontstaat over de verschillende rollen en verantwoordelijkheden is dit nog geen garantie voor het in stand kunnen houden van de gemeenschapshuizen. De vraag is of de gevraagde investering voor tijdelijke extra ondersteuning voldoende meerwaarde oplevert en borging op de lange termijn stand zal houden. Gezien het belang van de ontmoetingsfunctie voor de participatie en zelfredzaamheid van inwoners en de preventieve werking ervan is het zaak via de implementatiefase de tijd te nemen voor deze ontwikkeling en de kansen daarin te benutten.

Alternatieven
De keuze kan zijn om te volstaan met het vastleggen van de beleidsuitgangspunten en deze vervolgens te verwerken in overeenkomsten met exploitanten en beheerders en daarbij de inhoudelijke ondersteuning tot een minimum te beperken. Dit doet echter geen recht aan de gezamenlijke verantwoordelijkheid voor een stevige sociale structuur en inzet van in veel gevallen vrijwilligers.

Participatie/Maatschappelijk draagvlak
Zoals is vermeld in paragraaf 3.4 van het beleidskader zijn beheerders en exploitanten van de gemeenschapshuizen en MFC's zijn betrokken geweest bij de totstandkoming van het beleidskader. Daarnaast hebben gesprekken plaatsgevonden met samenwerkingspartners als Surplus en Meer Moerdijk en met de Wmo raad en heeft er een enquête onder inwoners plaatsgevonden.

In zijn algemeenheid waren deze betrokkenen positief over het participatietraject en hebben zij de doelstellingen en beleidsuitgangspunten onderschreven. Zij zijn benieuwd naar de implementatiefase, waarin duidelijk wordt wat de uitwerking van de beleidsuitgangspunten concreet betekent in de dagelijkse praktijk. Niet alle beheerders en exploitanten staan positief ten aanzien van mogelijke veranderingen, "we doen het toch goed". Om dat echter ook voor de toekomst te borgen is het van belang goed vast te leggen welke functies gemeenschapshuizen hebben voor onze inwoners en wie welke rol daarin heeft. In de implementatiefase onderzoeken we gezamenlijk waar verbeteringen mogelijk zijn en bieden we daarbij ook ondersteuning.
De Wmo raad heeft op basis van het streven naar een inclusieve samenleving aandacht gevraagd voor de toegankelijkheid, niet alleen fysiek, maar ook financieel en gericht op kwetsbare doelgroepen zoals bijv. jongeren en inwoners die de taal nog niet vaardig zijn.
Uit de enquête onder inwoners bleek dat er nog veel onbekendheid is over wat er in gemeenschapshuizen te doen is. Investeren in een divers aanbod van activiteiten dat nog beter aansluit op de behoefte van inwoners is een belangrijk verbeterpunt.

Financiële consequenties
De kosten van de tijdelijke uitbreiding van formatie voor een adviseur huisvesting maatschappelijke accommodaties binnen cluster advies sociaal domein bedragen € 90.000 op jaarbasis. De totale kosten voor 2 jaar bedragen € 180.000.

Financiële consequenties die eventueel voortvloeien uit een nadere uitwerking in de implementatiefase zijn nu nog niet bekend en hieronder bij financiële risico's benoemd. Over eventuele toekomstige aanvullende financiële consequenties zal de gemeenteraad worden geïnformeerd via de reguliere P&C-cyclus.

Dekking
In de begroting 2024 is geen rekening gehouden met de kosten van de tijdelijke extra formatie voor 2 jaar van € 180.000. Daarom wordt aan de gemeenteraad voorgesteld om hiervoor een budget beschikbaar te stellen en te verwerken in een sluitende meerjarenbegroting 2024-2027.

Subsidieverwerving
Dit is niet aan de orde.

Communicatie
Exploitanten en beheerders zijn betrokken bij de totstandkoming van dit beleidskader. In de reguliere overlegstructuur met hen vormt de uitwerking van dit beleidskader een vast agendapunt.

Realisatie: risico's, planning, evaluatie, duurzaamheid en inkoop

Advies & risico
Een goede samenwerking tussen gemeente, exploitanten en beheerders, samenwerkingspartners als Surplus en inwoners is medebepalend voor een goed functionerend gemeenschapshuis. Een constructieve houding van betrokkenen is daarbij van belang. De invloed hierop kan in sommige gevallen beperkt zijn.

Het dagelijks reilen en zeilen van een gemeenschapshuis wordt in veel gevallen georganiseerd door vrijwilligers. Deze inzet staat onder druk. Ondersteuning van vrijwilligers is dan ook een belangrijk aandachtspunt in de implementatiefase. Bij de realisatie van nieuwbouwprojecten voor MFA's in bijvoorbeeld Zevenbergschen Hoek en Willemstad zien we tevens een behoefte aan professionalisering van beheer, omdat dat meer complex van aard is binnen een MFC. Dit kan leiden tot extra benodigde financiële middelen.

Daarnaast kan in de implementatiefase blijken dat er extra (financiële) middelen nodig zijn om bijvoorbeeld het aanbod van activiteiten te kunnen uitbreiden en/of hiervoor aanpassingen te doen in de inrichting of functionaliteit van de accommodatie. Ook kan extra ondersteuning nodig zijn in de exploitatie, aangezien deze o.a. na Corona en hoge energiekosten onder druk zijn komen te staan en is ingeboet op reserves.

Planning
Na de vaststelling van het beleidskader, start in het vierde kwartaal de implementatiefase. Hiermee gaan de accounthouder vanuit team REO/Vastgoed en de tijdelijk adviseur huisvesting maatschappelijke accommodatie vanuit cluster advies sociaal domein aan de slag in samenspraak met exploitanten/beheerders en samenwerkingspartners als Surplus.

MOERDIJK

De implementatiefase is opgedeeld in drie fasen, zoals vermeld in Hoofdstuk 6 van het beleidskader. Per fase wordt in een aantal gemeenschapshuizen/kernen invulling gegeven aan de verder uitwerking in de implementatiefase. Deze loopt tot en met medio 2025.

Evaluatie
Tijdens de reguliere jaarlijkse gesprekken met de exploitanten/beheerders vormt het beleidskader en de implementatie daarvan een vast agendapunt en daarmee ook een evaluatiemoment. Tijdens de implementatiefase wordt ook gewekt aan monitoring van gegevens op het gebied van o.a. aanbod, gebruik en financiën. Na drie jaar is er een formeel evaluatiemoment voorzien. Dit maakt dan onderdeel uit van de reguliere werkzaamheden, bezien moet worden of de reguliere formatie daarvoor voldoende is.

Mocht u vragen hebben over dit voorstel, dan kunt u contact opnemen met de griffier via e-mail: griffie@moerdijk.nl.

Zevenbergen, 22 augustus 2023

Burgemeester en wethouders van de gemeente Moerdijk,

de gemeentesecretaris, de burgemeester,

ir. J.C. Slagboom A.J. Moerkerke

MOERDIJK

RAADSBESLUIT

Raadsvergadering van *28 september 2023*

De raad van de gemeente Moerdijk,

gezien het voorstel van burgemeester en wethouders d.d. 22 augustus 2023;

overwegende dat:
- Een goed functionerende toekomstbestendige ontmoetingsfunctie in de kernen van belang is voor de participatie en zelfredzaamheid van inwoners en voor de sociale samenhang en de leefbaarheid.
- Er behoefte is aan duidelijkheid over de functie van gemeenschapshuizen en wijze van invulling van exploitatie en beheer voor exploitanten en beheerders, gebruikers, samenwerkingspartners en de gemeente zelf.

gelet op:
- Het raadsbesluit van 22 april 2021 om onderzoek te laten uitvoeren naar de toekomst van MFC's.

BESLUIT

1. De beleidsnotitie 'Beleid Gemeenschapshuizen, ontmoetingsfunctie in de kernen' vast te stellen.
2. In te stemmen met een uitbreiding van de formatie met 1 fte voor 2 jaar voor een adviseur huisvesting maatschappelijke functies binnen cluster advies sociaal domein, om invulling te kunnen geven aan de implementatiefase van dit beleidskader en overige advisering met betrekking tot maatschappelijke accommodaties;
3. Voor de uitbreiding van de formatie een bedrag van € 180.000 beschikbaar te stellen voor 2 jaar en te verwerken in een sluitende meerjarenbegroting 2024-2027.

Vastgesteld in de raadsvergadering d.d. 28 september 2023,
de griffier, de voorzitter,

H.M. Vonk-Schenkel A.J. Moerkerke